

4. PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2. PRESEJALNI PROGRAMI

4.2.2. ZORA

Pregledanost ciljne skupine žensk programa ZORA (20–64 let) v zadnjem triletnem obdobju (1. 7. 2021–30. 6. 2024) je presegla mednarodno priporočeno mero 70 %. Od vseh 151.219 registriranih izvidov presejalnih brisov materničnega vratu ciljne populacije v letu 2024 jih je bilo 89,2% opredeljenih kot normalnih, 6,2 % jih je imelo neneoplastične spremembe. Patoloških izvidov, ki narekujejo dodatno diagnostiko, je bilo 4,6 %.

ZORA je preventivni program za odkrivanje predrakavih in zgodnjih rakavih sprememb na materničnem vratu. Pregled zdravih žensk omogoča pravočasno odkritje tistih, ki imajo predstopnjo ali začetno stopnjo raka materničnega vratu (RMV). Gre za organiziran državni presejalni program, v okviru katerega se sistematično vabi na pregled vse ženske med 20 in 64 letom, ki v zadnjih treh letih niso opravile ginekološkega pregleda z odvzemom brisa materničnega vratu. Z rednimi pregledi žensk je mogoče veliko večino nevarnih sprememb materničnega vratu pravočasno odkriti in zdraviti.

Izvajalci programa so vse ginekološke ambulante (v javnih zavodih in pri zasebnikih s koncesijo), vsi citopatološki laboratoriji, 2 molekularna laboratorija, bolnišnice, ki zdravijo bolnice s predrakavimi in rakavimi spremembami, Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) ter Program in register ZORA na Onkološkem inštitutu Ljubljana, ki je nosilec programa.

Kazalnika – pregledanost ciljne populacije in delež patoloških brisov:

Pregledanost ciljne populacije je odstotni delež žensk v starosti od 20 do 64 let, ki so v treh letih, kolikor je priporočeni interval med presejalnimi pregledi, opravile vsaj en pregled brisa materničnega vratu.

Delež patoloških brisov je odstotni delež patoloških izvidov brisov med vsemi presejalnimi brisi materničnega vratu.

4.2.2. Slika 1: **Delež patoloških brisov pregledane populacije v okviru presejalnega programa ZORA, Slovenija, 1. 7. 2021–30. 6. 2024**

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

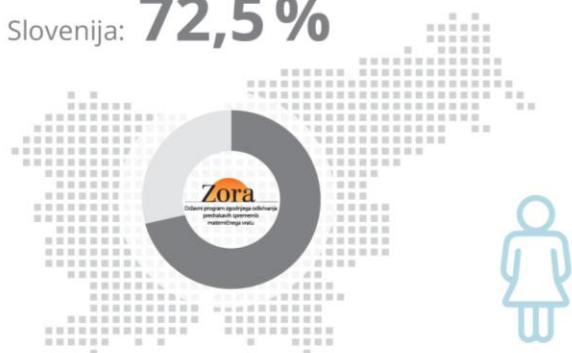
V letu 2024 je bilo od pregledane populacije v okviru presejalnega programa ZORA 4,6 % brisov opredeljenih kot patoloških.

ZORA 2024

PREGLEDANOST¹⁾ ciljne populacije žensk dosega mednarodno priporočeno mero **70 %**.

Slovenija: **72,5 %**

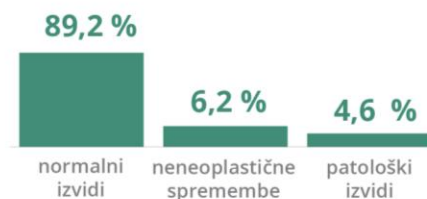

Pregledanost ciljne populacije žensk:

- **NAJVEČJA** v starostni skupini **30–34 let: 80,7 %**
- **NAJMANJŠA** v starostni skupini **60–64 let: 58,9 %**

PRESEJALNI BRISI materničnega vratu ciljne populacije žensk

151.219
izvidov

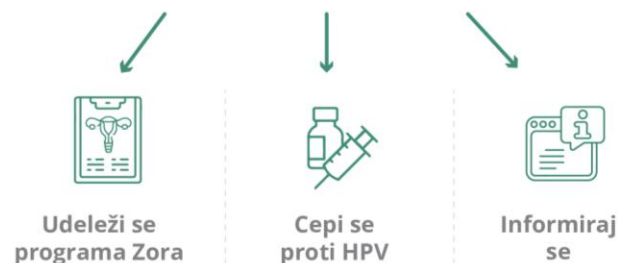
PATALOŠKI PRESEJALNI BRISI materničnega vratu ciljne populacije žensk:

NAJVEČJI delež v starostni skupini **20–24 let: 6,4 %**

NAJMANJŠI delež v starostni skupini **60–64 let: 2,3 %**

Zaradi učinkovitega **presejalnega programa ZORA** se Slovenija uvršča med evropske države z najmanjšim bremenom raka materničnega vratu.

RAK MATERNIČNEGA VRATU – INCIDENCA

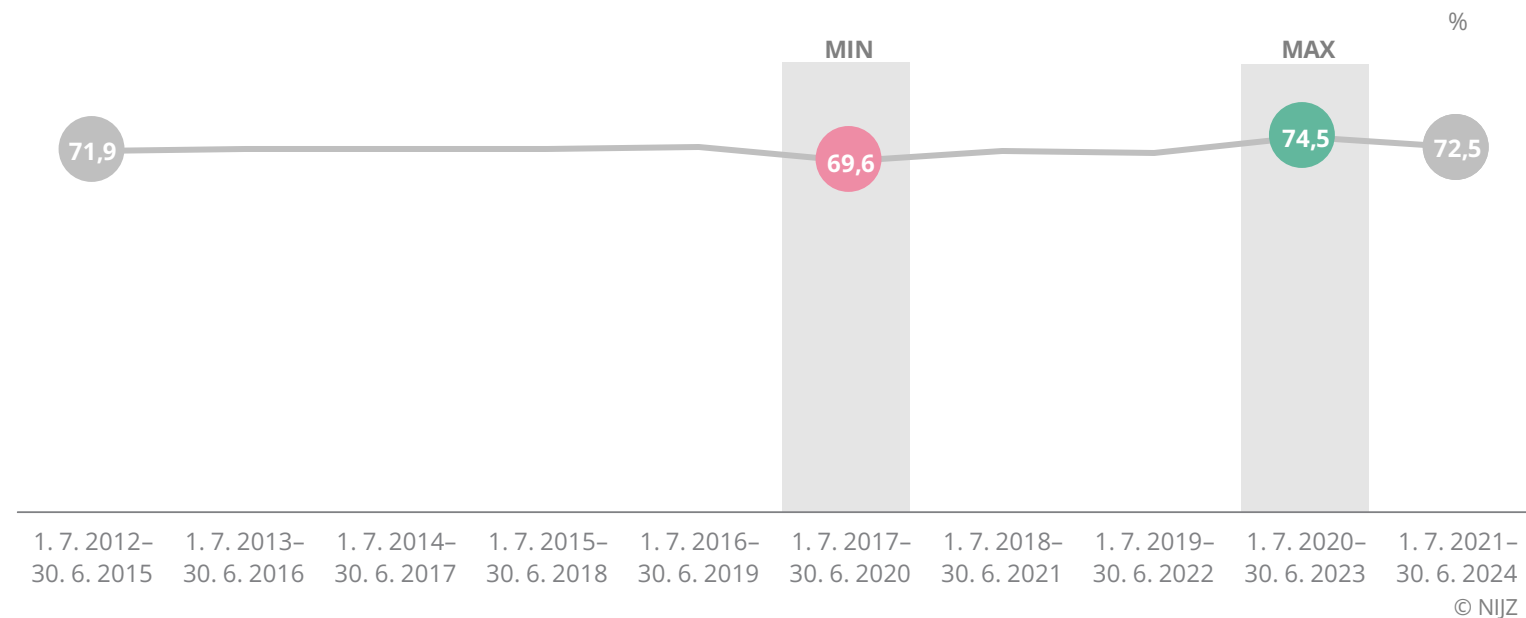
V letu 2024 je bilo zabeleženih:

- **81** novih primerov raka materničnega vratu
- **7,7** novih primerov /100.000 žensk
- **4,6** starostno standardizirana incidenčna stopnja (svetovni standard)

¹⁾ Pregledanost ciljne populacije žensk se nanaša na obdobje 1. 7. 2021–30. 6. 2024.
Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

4.2.2. Slika 2: **Pregledanost ciljne populacije žensk v triletnih obdobjih, Slovenija, 1. 7. 2012–30. 6. 2024**

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

Triletna pregledanost v presejalnem programu ZORA v obdobju 1. 7. 2021 – 30. 6. 2024 je znašala 72,5 % in je **preseгла mejo priporočenega deleža pregledanosti (70 %)**, ki zagotavlja učinkovitost programa.

4.2.2. Tabela 1: **Pregledanost ciljne populacije žensk** v desetih prekrivajočih se triletnih obdobjih po starostnih skupinah, Slovenija, 1. 7. 2021–30. 6. 2024

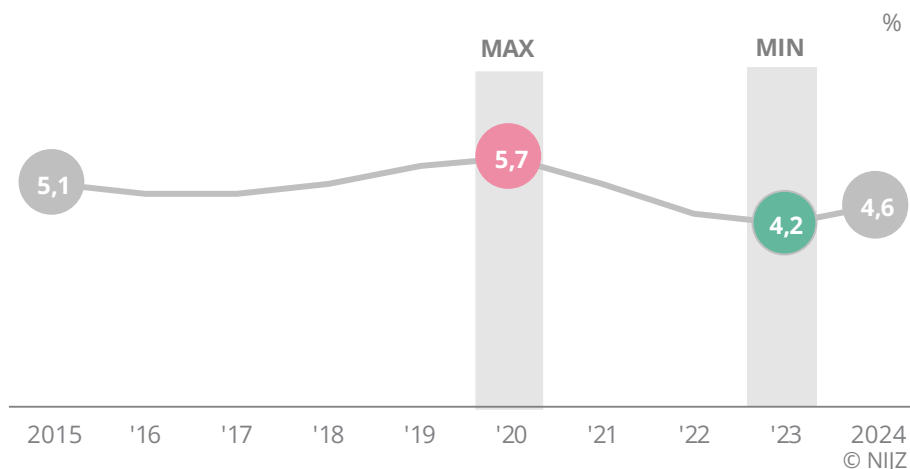
%	1. 7. 2012 – 30. 6. 2015	1. 7. 2013 – 30. 6. 2016	1. 7. 2014 – 30. 6. 2017	1. 7. 2015 – 30. 6. 2018	1. 7. 2016 – 30. 6. 2019	1. 7. 2017 – 30. 6. 2020	1. 7. 2018 – 30. 6. 2021	1. 7. 2019 – 30. 6. 2022	1. 7. 2020 – 30. 6. 2023	1. 7. 2021 – 30. 6. 2024	Sparkline
20–24 let	87,7	88,0	86,8	85,7	85,3	81,1	83,7	81,8	82,7	78,0	
25–29	78,6	78,3	78,4	78,1	78,2	75,4	77,2	76,7	78,4	75,7	
30–34	79,5	80,6	80,4	80,1	80,1	77,7	80,0	79,5	82,4	80,7	
35–39	76,8	77,2	77,0	76,8	77,6	74,9	77,2	77,1	80,2	78,1	
40–44	75,3	75,2	74,8	75,1	75,5	72,4	74,7	75,2	78,3	76,7	
45–49	73,9	74,3	73,9	74,0	74,6	71,0	73,0	72,9	76,1	74,4	
50–54	67,4	68,1	67,9	68,3	69,4	66,9	69,3	69,3	72,5	71,0	
55–59	61,1	61,7	61,9	62,0	63,2	59,9	62,2	61,7	66,1	64,8	
60–64	52,7	53,9	54,2	55,0	57,0	54,7	56,5	56,3	60,6	58,9	
SKUPAJ	71,9	72,3	72,0	72,0	72,6	69,6	71,7	71,4	74,5	72,5	

© NIJZ

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

Pregledanost v starostnih skupinah skozi čas in v zadnjih triletnih obdobjih ostaja stabilna oz. se rahlo povečuje v starostnih skupinah do 54 let, kjer je tudi največja udeležba.

V starostnih skupinah 50–54, 55–59 in 60–64 let je vidna **počasna rast pregledanosti** od prvega do zadnjega opazovanega obdobja. Pregledanost **v starostni skupini 50–54 let je prvič dosega ciljno vrednost 70 % v obdobju 1. 7. 2020–30. 6. 2023.**

4.2.2. Slika 3: **Patološki presejalni brisi materničnega vratu, Slovenija, 2015–2024**

Delež žensk, ki po presejalnem pregledu potrebujejo dodatne preiskave, **se od začetka programa ZORA manjša.**

V obdobju 2015–2022 se je delež patoloških brisov ustalil pri okoli 5 %. Od leta 2022 delež pada in se je v letu 2023 zmanjšal na 4,2 %. Leta 2024 je nekoliko višji in znaša 4,6 %.

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

4.2.2. Tabela 2: **Patološki presejalni brisi materničnega vratu po starostnih skupinah, Slovenija, 2015–2024**

%	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sparkline
20–24 let	7,1	7,1	7,0	6,8	7,5	7,9	6,8	6,6	6,0	6,4	
25–29	6,5	6,6	6,5	6,6	7,2	7,0	6,7	6,0	5,5	5,5	
30–34	6,0	5,3	5,6	5,5	5,9	6,3	5,6	4,7	5,0	5,1	
35–39	5,3	5,4	5,4	5,5	6,1	6,0	5,8	4,9	4,5	4,9	
40–44	5,9	5,5	5,5	5,6	6,4	5,9	5,5	4,7	4,6	5,2	
45–49	4,8	4,9	4,9	5,2	5,7	6,0	5,1	4,7	4,4	4,9	
50–54	3,8	3,7	3,7	4,3	4,6	5,0	4,3	3,5	3,6	4,1	
55–59	2,8	2,8	2,9	3,1	3,2	3,9	3,0	2,6	2,7	2,7	
60–64	2,1	2,4	2,4	2,6	2,9	2,8	2,3	2,2	1,9	2,3	
SKUPAJ	5,1	4,9	4,9	5,1	5,5	5,7	5,1	4,4	4,2	4,6	

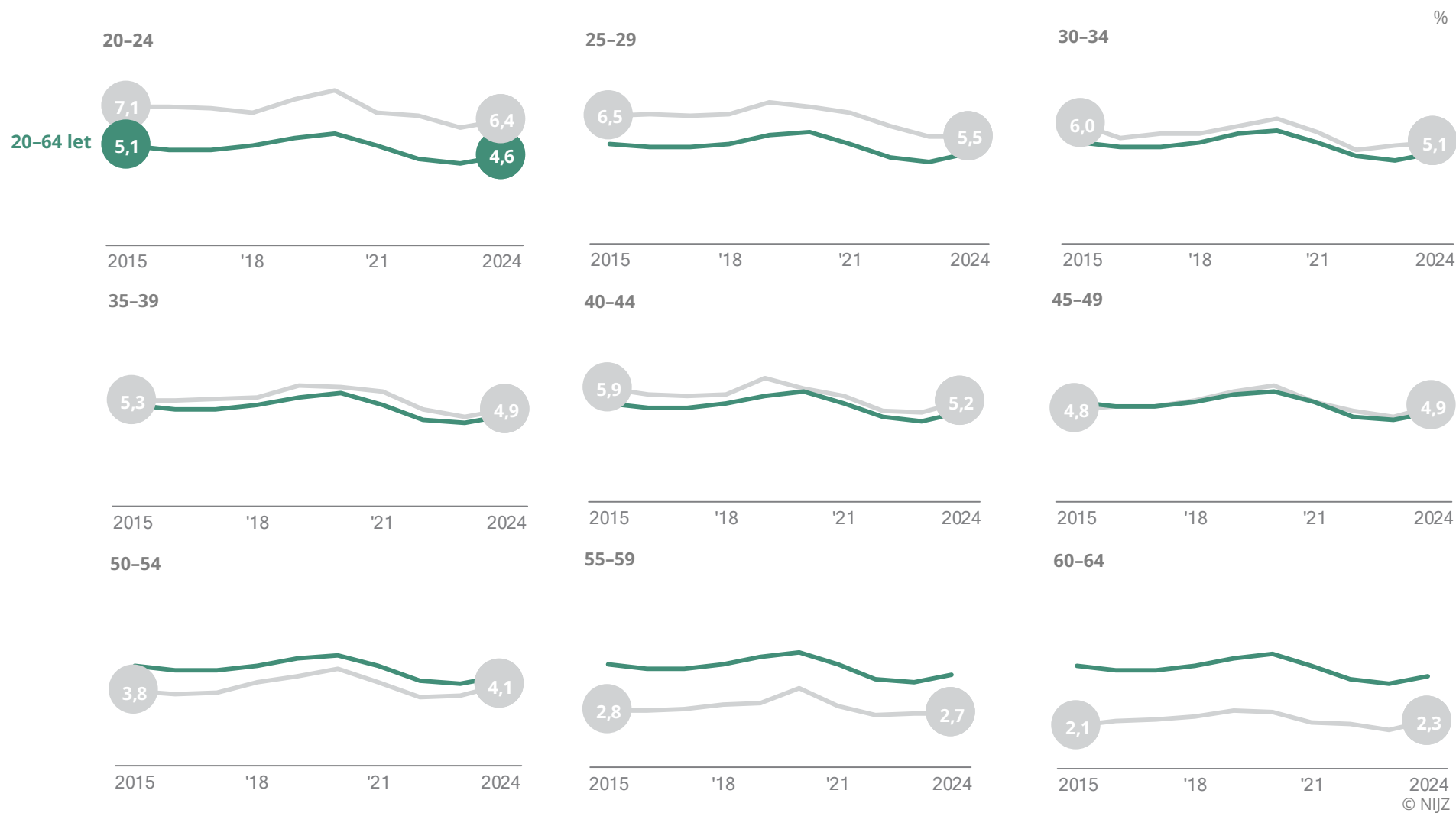
Delež patoloških brisov:

**Največ pri mladih ženskah.
S starostjo se manjša.**

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

4.2.2. Slika 4 : **Patološki presejalni brisi materničnega vratu** po starostnih skupinah in v primerjavi s celokupno starostno skupino 20–64 let, Slovenija, 2015–2024

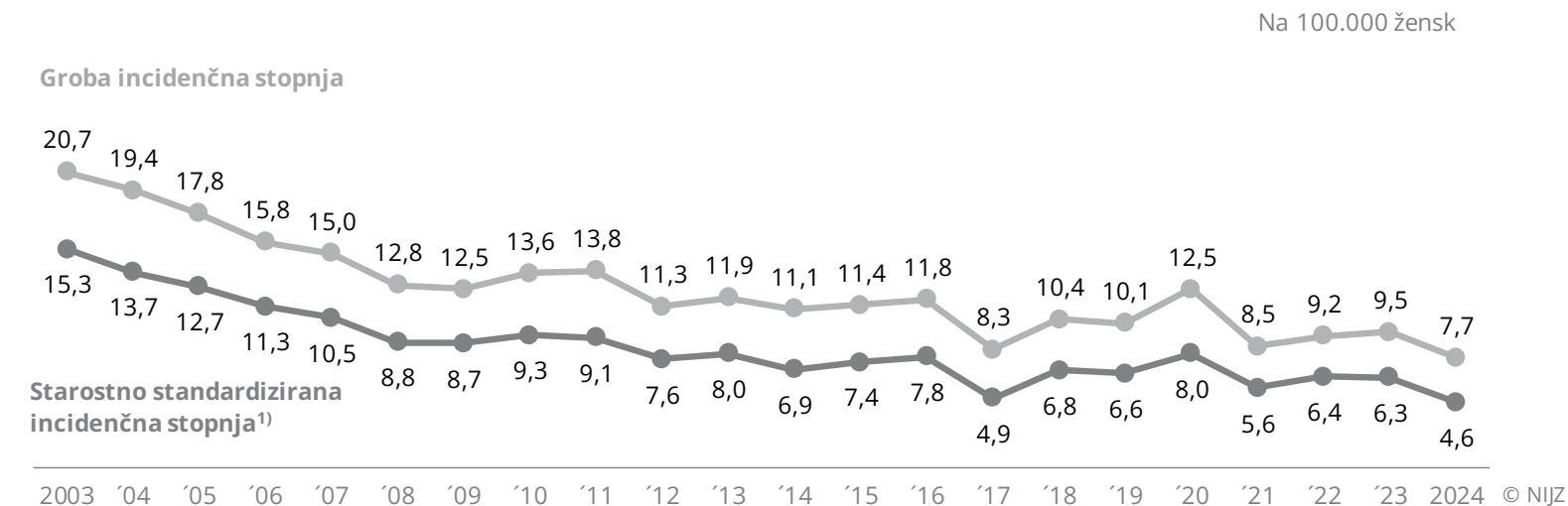
Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

4.2.2. Tabela 3: *Incidenca in incidenčna stopnja raka materničnega vratu, Slovenija, 2015–2024*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Število novih primerov RMV (incidenca)	119	123	86	108	105	131	89	97	100	81
Število novih primerov RMV/100.000 žensk (groba incidenčna stopnja)	11,4	11,8	8,3	10,4	10,1	12,5	8,5	9,2	9,5	7,7
Starostno standardizirana incidenčna stopnja RMV/100.000 žensk ¹⁾	7,4	7,8	4,9	6,8	6,6	8,0	5,6	6,4	6,3	4,6

¹⁾ Starostno standardizirana incidenčna stopnja (svetovni standard).

Viri: SLORA, 11. 12. 2025 (za obdobje 2015–2022), Register raka (za obdobje 2023–2024)

4.2.2. Slika 5: *Incidenčna stopnja raka materničnega vratu od začetka državnega programa ZORA do danes, Slovenija, 2003–2024*

¹⁾ Starostno standardizirana incidenčna stopnja (svetovni standard).

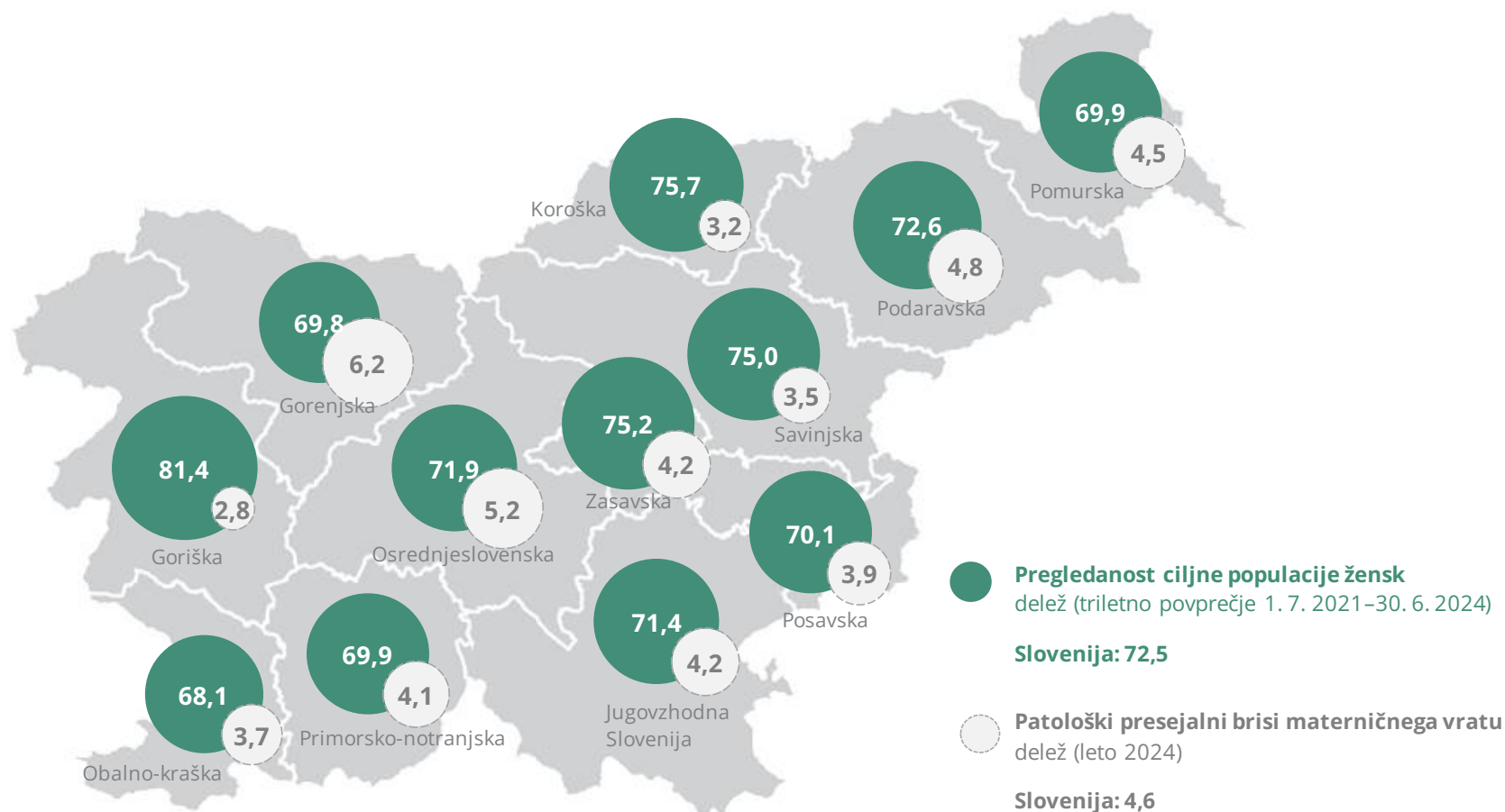
Viri: SLORA, 11. 12. 2025 (za obdobje 2015–2022), Register raka (za obdobje 2023–2024)

Po uvedbi DP ZORA se je incidenca raka materničnega vratu (RMV) več kot prepolovila.

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.2.2. Slika 6: *Pregledanost ciljne populacije žensk (1. 7. 2021 – 30. 6. 2024) in patološki presejalni brisi materničnega vratu po statističnih regijah, Slovenija, 2024*

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

4.2.2. Tabela 4: **Pregledanost ciljne populacije žensk** po statističnih regijah v devetih prekrivajočih se triletnih obdobjih, Slovenija, 1. 7. 2012–30. 6. 2024

%	1. 7. 2012 – 30. 6. 2015	1. 7. 2013 – 30. 6. 2016	1. 7. 2014 – 30. 6. 2017	1. 7. 2015 – 30. 6. 2018	1. 7. 2016 – 30. 6. 2019	1. 7. 2017 – 30. 6. 2020	1. 7. 2018 – 30. 6. 2021	1. 7. 2019 – 30. 6. 2022	1. 7. 2020 – 30. 6. 2023	1. 7. 2021 – 30. 6. 2024	Sparkline
Pomurska	68,8	69,3	69,1	66,9	67,4	65,1	67,9	67,5	71,3	69,9	
Podravska	68,9	69,3	68,4	68,4	70,8	68,4	70,4	69,7	74,3	72,6	
Koroška	77,6	75,6	75,3	76,7	78,8	76,0	78,7	78,4	81,4	75,7	
Savinjska	75,1	75,4	75,0	75,9	76,4	72,9	74,2	74,0	77,1	75,0	
Zasavska	73,5	74,8	76,1	76,1	76,6	72,8	75,8	75,3	78,3	75,2	
Posavska	68,3	69,3	69,8	69,5	70,5	67,4	69,8	69,0	72,0	70,1	
Jugovzhodna Slovenija	71,4	72,1	72,4	71,7	71,2	68,4	70,8	71,5	73,7	71,4	
Osrednjeslovenska	72,3	72,0	71,6	71,6	71,7	68,4	70,6	70,5	73,5	71,9	
Gorenjska	71,6	72,0	71,4	70,8	71,6	69,4	70,5	69,3	71,7	69,8	
Primorsko-notranjska	67,5	68,0	67,6	69,0	70,3	68,7	68,8	68,9	72,3	69,9	
Goriška	80,1	80,2	80,2	79,2	79,8	75,0	80,2	80,2	83,0	81,4	
Obalno-kraška	67,2	69,2	68,0	68,7	68,2	66,7	69,7	69,9	71,4	68,1	
SLOVENIJA	71,9	72,3	72,0	72,0	72,6	69,6	71,7	71,4	74,5	72,5	

© NIJZ

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

Pregledanost v triletnem obdobju (1. 7. 2021 – 30. 6. 2024) se giblje:

- od **najmanj** 68,1 % v obalno-kraški,
- do **največ** 81,4 % v goriški regiji.

4.2.2. Tabela 5: **Patološki presejalni brisi materničnega vratu po statističnih regijah, Slovenija, 2015–2024**

%	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sparkline
Pomurska	6,2	6,0	4,5	5,4	8,3	6,4	7,3	5,4	3,7	4,5	
Podravska	6,2	6,2	5,6	5,6	5,6	5,7	4,5	4,7	4,5	4,8	
Koroška	4,9	4,5	5,0	4,4	5,6	4,9	3,8	3,4	3,1	3,2	
Savinjska	4,3	4,1	3,5	3,9	4,4	4,4	3,6	3,5	3,4	3,5	
Zasavska	4,2	3,8	4,0	4,2	4,1	4,7	4,4	4,4	3,6	4,2	
Posavska	4,6	4,6	4,2	5,7	4,4	4,9	4,2	3,8	3,9	3,9	
Jugovzhodna Slovenija	4,1	4,4	4,8	6,2	5,3	5,7	5,3	4,1	4,2	4,2	
Osrednjeslovenska	5,2	4,8	5,2	5,0	6,1	6,4	5,7	4,8	4,8	5,2	
Gorenjska	4,7	5,3	6,2	6,0	5,8	6,2	6,2	6,0	5,6	6,2	
Primorsko-notranjska	4,0	3,9	4,8	3,7	3,8	4,9	3,9	3,4	3,8	4,1	
Goriška	4,5	4,3	4,7	4,6	4,4	4,7	4,1	2,8	2,4	2,8	
Obalno-kraška	5,3	5,1	5,2	4,8	5,0	6,6	5,7	3,8	3,8	3,7	
SLOVENIJA	5,1	4,9	4,9	5,1	5,5	5,7	5,1	4,4	4,2	4,6	

© NIJZ

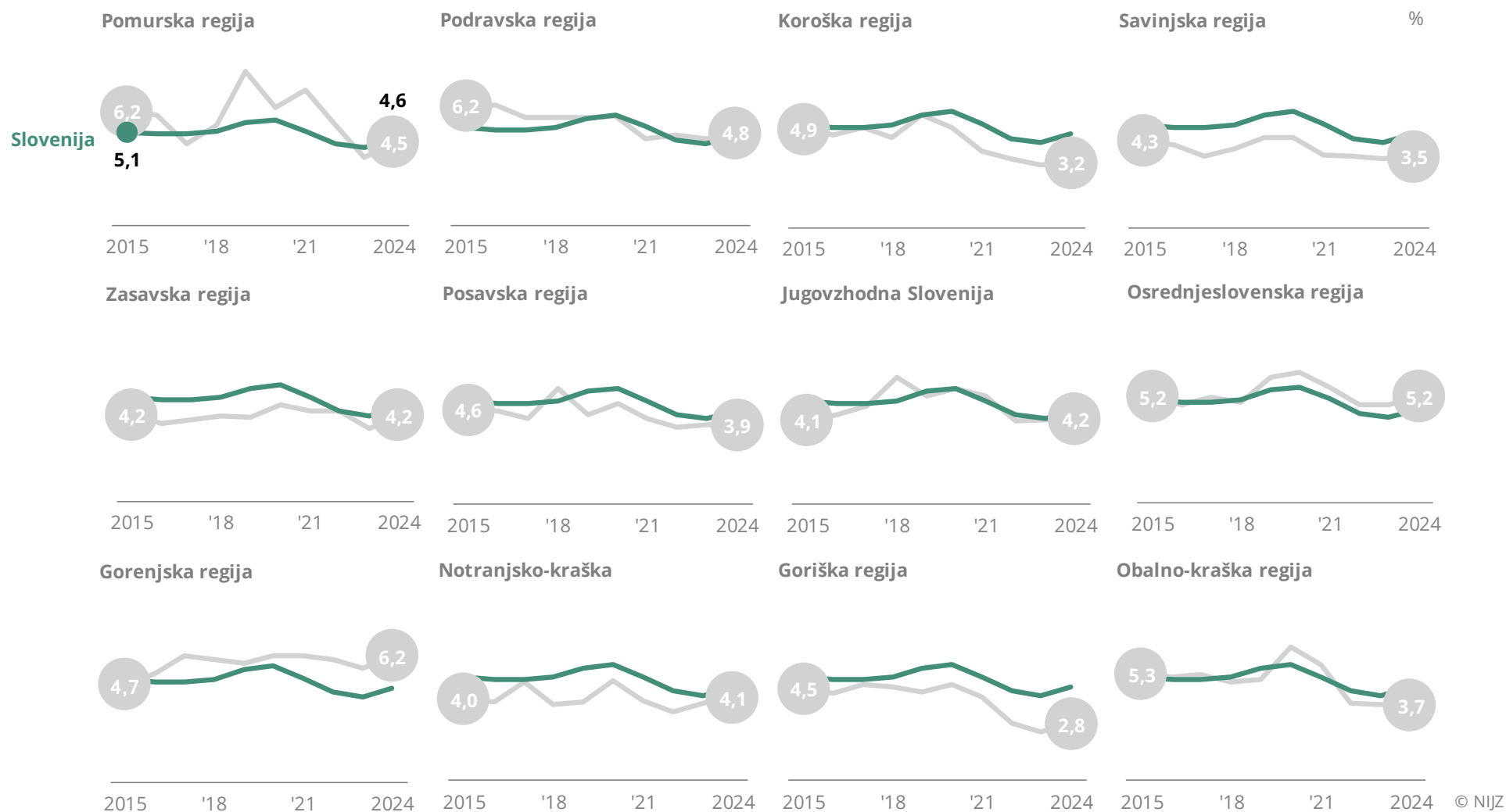
Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

Delež patoloških brisov se v večini slovenskih statističnih regij giblje okvirno med 3 % in 5 %, najbolj odstopata:

- goriška regija z **najnižjim** deležem 2,8 % in
- gorenjska z **najvišjim** deležem 6,2 %.

4.2.2. Slika 7: Patološki presejalni brisi materničnega vratu po statističnih regijah, Slovenija, 2015–2024

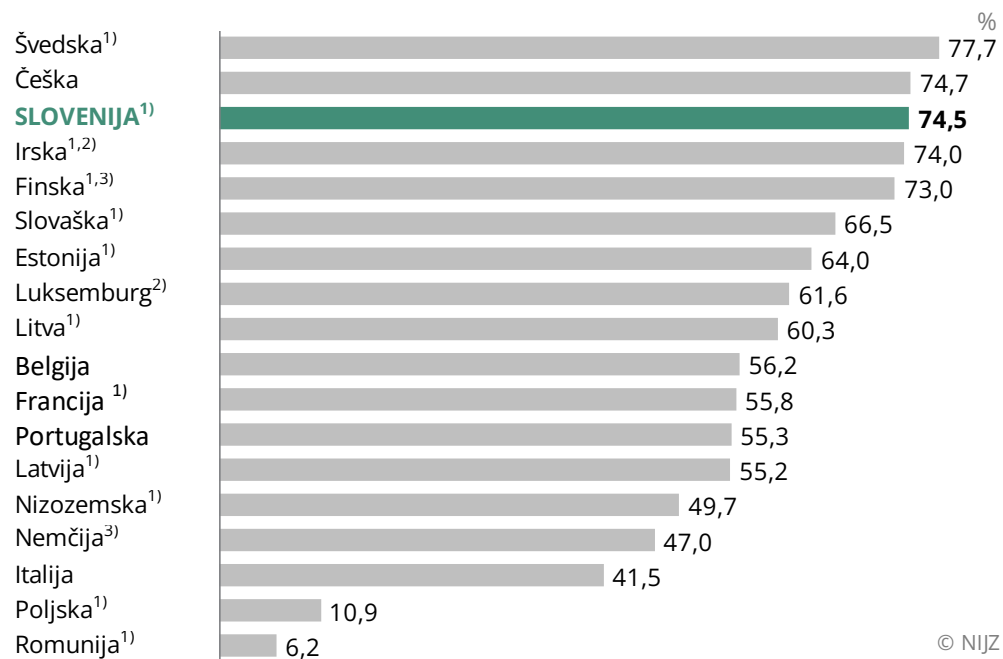

Viri: Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana.

MEDNARODNE PRIMERJAVE

4.2.2. Slika 8: *Pregledanost ciljne populacije žensk, Slovenija in nekatere evropske države, 2023*

Preglednost ciljne populacije žensk je v Sloveniji višja od večine držav, ki so sporočile podatke.

¹⁾ Razlika v metodologiji.

²⁾ Začasna vrednost.

³⁾ Ocenjena vrednost.

⁴⁾ Prelom časovne vrste.

Viri:

Podatkovna baza OECD, <https://data.oecd.org/>, 11. 12. 2025

Program in register ZORA, Onkološki inštitut Ljubljana (podatek za Slovenijo).

DEFINICIJE

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Bris materničnega vratu in materničnega kanala		Bris materničnega vratu je sestavni del rednega preventivnega ginekološkega pregleda za preprečevanje in zgodnje odkrivanje raka materničnega vratu.	Pri pregledu ginekolog s posebnim loparčkom ali/in krtačko rahlo podrsa po sluznici materničnega vratu in kanala, da pridobi vzorec celic. Odvzete celice prenese na stekelce in jih pripravi za kasnejše obarvanje in preiskave s pomočjo svetlobnega mikroskopa.	Cervical smear
Državni program zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu	ZORA	ZORA je organiziran, populacijski presejalni program za odkrivanje predrakavih in zgodnjih rakavih sprememb na materničnem vratu, vzpostavljen leta 2003. Namenjen je ženskam v starosti 20-64 let, ki lahko vsake tri leta pri izbranem ginekologu opravijo presejalni test, ki je bris materničnega vratu za citološki pregled. Nosilec programa je Onkološki inštitut Ljubljana.	V sklopu programa ZORA ginekologi s pregledovanjem zdravih žensk pravočasno odkrijejo in zdravijo tiste, ki imajo predstopnjo ali začetno stopnjo raka materničnega vratu (RMV). Z zgodnjim zdravljenjem lahko raka preprečimo ali povsem pozdravimo.	Cervical cancer screenings
Negativen izvid brisa materničnega vratu		Negativen izvid brisa materničnega vratu pomeni izjemno majhno tveganje, da bo ženska zbolela z rakom materničnega vratu do naslednjega presejalnega pregleda.		Negative for intraepithelial lesion or malignancy
Organizirani, populacijski presejalni program		Organizirani presejalni program pomeni vrsto organiziranih aktivnosti, ki zagotavljajo zadostno udeležbo ciljne skupine prebivalcev (praviloma z osebnimi vabili) ter zagotavljajo in nadzirajo kakovost vseh postopkov, od presejanja prek zdravljenja v presejanju odkritih sprememb do spremljanja kratkoročnih in dolgoročnih kazalnikov učinkovitosti programa.	Namen organiziranih presejalnih programov je zmanjšanje umrljivosti, zgodnejše odkrivanje bolezni (kar za osebo pomeni boljšo kakovost življenja) in odkrivanje predstopenj bolezni (kar zmanjša obolevnost za določeno boleznijo).	Organised, population-based screening program
Patološki izvid brisa materničnega vratu		Patološki izvid brisa materničnega vratu pomeni povečano tveganje za raka materničnega vratu, zato so potrebni dodatni pregledi. Če je patološki izvid nizke stopnje, je priporočen kontrolni pregled z brisom materničnega vratu in v večini primerov tudi triažnim testom HPV čez šest mesecev. Če je patološki izvid visoke stopnje, je priporočena kolposkopija.		Epithelial cell abnormalities
Pregledanost		Pregledanost ciljne populacije je odstotni delež ciljne skupine, ki se v presejalnem intervalu udeleži presejalnega pregleda.		Coverage by screening test
Presejanje		Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi s preprosto preiskavo ali testom.	Presejamo z namenom, da bi odkrili osebe s predstopnjo ali z začetno obliko iskane bolezni, ki sama po sebi še ne povzroča kliničnih težav, ter jo začeli čimprej zdraviti.	Screening

SEZNAM SLIK

4.2.2. Slika 1: Delež patoloških brisov pregledane populacije v okviru presejalnega programa ZORA , Slovenija, 1. 7. 2021–30. 6. 2024	2
4.2.2. Slika 2: Pregledanost ciljne populacije žensk v triletnih obdobjih, Slovenija, 1. 7. 2012–30. 6. 2024	4
4.2.2. Slika 3: Patološki presejalni brisi materničnega vratu , Slovenija, 2015–2024	6
4.2.2. Slika 4 : Patološki presejalni brisi materničnega vratu po starostnih skupinah in v primerjavi s celokupno starostno skupino 20–64 let, Slovenija, 2015–2024 ..	7
4.2.2. Slika 5: Incidenčna stopnja raka materničnega vratu od začetka državnega programa ZORA do danes, Slovenija, 2003–2024.....	8
4.2.2. Slika 6: Pregledanost ciljne populacije žensk (1. 7. 2021 – 30. 6. 2024) in patološki presejalni brisi materničnega vratu po statističnih regijah, Slovenija, 2024	9
4.2.2. Slika 7: Patološki presejalni brisi materničnega vratu po statističnih regijah, Slovenija, 2015–2024.....	12
4.2.2. Slika 8: Pregledanost ciljne populacije žensk , Slovenija in nekatere evropske države, 2023	13

SEZNAM TABEL

4.2.2. Tabela 1: Pregledanost ciljne populacije žensk v desetih prekrivajočih se triletnih obdobjih po starostnih skupinah, Slovenija, 1. 7. 2021–30. 6. 2024	5
4.2.2. Tabela 2: Patološki presejalni brisi materničnega vratu po starostnih skupinah, Slovenija, 2015–2024.....	6
4.2.2. Tabela 3: Incidenca in incidenčna stopnja raka materničnega vratu , Slovenija, 2015–2024	8
4.2.2. Tabela 4: Pregledanost ciljne populacije žensk po statističnih regijah v devetih prekrivajočih se triletnih obdobjih, Slovenija, 1. 7. 2012–30. 6. 2024.....	10
4.2.2. Tabela 5: Patološki presejalni brisi materničnega vratu po statističnih regijah, Slovenija, 2015–2024	11